

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.9

ВИДИ ТА СИСТЕМИ ДЖЕРЕЛ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

**Васильєв С.В.,
к.ю.н., доцент**

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті проводиться порівняльно-правовий аналіз існуючих джерел цивільного судочинства зарубіжних держав. Дається характеристика окремих джерел цивільного судочинства, які застосовуються в країнах як романо-германської, так і англо-саксонської правової сім'ї: нормативно-правових актів, судової практики, судового прецеденту, принципів права та правової доктрини. Пропонується авторська класифікація джерел цивільного судочинства зарубіжних країн.

Ключові слова: цивільне судочинство, джерела цивільного процесуального права, законодавство про судоустрій, делеговане законодавство, судова практика, судовий прецедент, загальні принципи права, правова доктрина.

Vasiliyev S.V. / ВИДЫ И СИСТЕМЫ ИСТОЧНИКОВ ГРАЖДАНСКОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ / Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина

В статье проводится сравнительно-правовой анализ существующих источников гражданского судопроизводства зарубежных государств. Дается характеристика отдельных источников гражданского судопроизводства, которые применяются в странах как романо-германской, так и англо-саксонской правовой семьи: нормативно-правовых актов, судебной практики, судебного прецедента, принципов права и правовой доктрины. Предлагается авторская классификация источников гражданского судопроизводства зарубежных стран.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, источники гражданского процессуального права, законодательство о судоустроении, делегированное законодательство, судебная практика, судебный прецедент, общие принципы права, правовая доктрина.

Vasiliyev S.V. / TYPES AND SOURCES OF CIVIL PROCEEDINGS OF FOREIGN COUNTRIES: COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS / Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

In the article the comparative legal analysis of existing sources of civil procedure of foreign countries. Describes the specific sources of civil procedure applicable in both the Romano-Germanic and Anglo-Saxon legal family. The main sources of law in modern legal systems are the regulations of the state, which are expressed in the form of the constitution of the state, special laws on the judicial system, procedural codes and delegated legislation. The source of civil justice is an international agreement between subjects of international law laying down the principles and norms in civil proceedings that are binding for the contracting states. In the Anglo-Saxon legal family is the main source of law rule which judges formulated and expressed as a legal precedent. However, in recent years, there is a tendency to use judicial precedent as a source of law and legal doctrine as sources of Civil Procedure. Author proposed classification of civil proceedings sources of foreign countries

Key words: civil procedure, sources of civil procedural law, legislation on the judicial system, delegated legislation, litigation, judicial precedent, general principles of law, legal doctrine.

Постановка проблеми. Останні роки ознаменувалися значним зростанням порівняльно-правових досліджень у різних галузях юридичної науки. Проведення порівняльно-правового аналізу дозволяє показати своєрідність окремих галузей права, їх інститутів, норм у різних правових системах, зіставити дані галузі права з подібними галузями права в інших правових системах та виявити національні відмінності. Тому практичне значення юридичної компаративістики – вивчення й узагальнення як позитивного, так і негативного реального юридичного досвіду зарубіжних країн.

Як показує аналіз наукової юридичної літератури, найбільший інтерес у дослідників викликають питання організації та функціонування судових систем зарубіжних країн, статусу судді, прокурора, адвоката та інших учасників процесу. Інша картина з науковими дослідженнями у сфері окремих інститутів цивільного судочинства (юрисдикція, підсудність, докази і т.п.), які розглядаються в кращому випадку в аспекті конкретних держав, перелік яких нечисленний (Німеччина, Франція, Велика Британія, США). Виявляється і відсутність наукових робіт, присвячених проблемам джерел цивільного судочинства, зокрема їх порівняльно-правовому аналізу. Одна з причин даної ситуації пов'язана з обмеженою можливістю ознайомлен-

ня з процесуальним законодавством окремих зарубіжних держав (відсутність матеріалів у мережі Інтернет, виклад матеріалів тільки державною мовою і т.п.).

Метою статті є формування системи джерел цивільного судочинства зарубіжних країн на основі аналізу їх чинного законодавства.

Викладення основного матеріалу. Джерела цивільного процесуального права – це форми встановлення і виразу загальнообов'язкових або специфічних правил поведінки, прийнятих або санкціонованих правотворчими органами держави, що регулюють суспільні відносини, які складають предмет цивільного процесуального права.

Основними джерелами (формою) права в сучасних європейських правових системах є **нормативно-правові акти держави**. Нормативно-правовий акт – це акт правотворчої діяльності компетентних державних органів, що встановлює, змінює або скасовує правові норми. Нормативний акт приймається компетентним органом у певному процедурному порядку. Це офіційний документ, що містить правові норми, тобто носій інформації про правові норми, юридичне джерело права.

Нормативно-правові акти мають різні назви, вони відрізняються один від одного за юридичною силою, за суб'єктами видання тощо.

Основоположні засади судоустрою і судочинства зазвичай містять *конституційні акти*.

У конституціях головним чином відображаються питання визначення судової влади, принципів правосуддя, порядку формування суддівського корпусу та статусу суддів, незалежності судової влади, гарантій незалежності суддів, права громадян на судовий захист. Структура ж судової системи країни, перелік судів, які входять до її складу, не завжди одержують своє конституційне закріплення або висвітлюються в загальних рисах. Водночас конституції можуть містити детальний перелік усіх судів, які входять до складу судової системи, та принципи організації судових органів тоді, коли в такій державі відбувається адміністративна або судова реформа й на конституційному рівні закріплюється бачення майбутнього судоустрою країни, досягнуте в результаті політичного компромісу або інших факторів [1, с. 183].

Наприклад, у Конституції Єгипту 2014 р. найважливіші положення щодо судочинства та судоустрою містяться в розділі «Судова влада», зокрема: (1) судова влада незалежна. Вона належить судам різних типів та рівнів, які постановляють вироки згідно із законом. Їх повноваження визначаються законом. Втручання у судові справи або судовий розгляд є злочином, який не має строку позовної давності (ст. 184); (2) судді незалежні, не можуть зніматися з посади, підкоряються лише закону і є рівними в правах і обов'язках (ст. 186); (3) засідання суду відбуваються у відкритому судовому порядку, крім випадків, коли з метою дотримання громадського порядку та моралі суд вважає їх конфіденційними (ст. 187).

Окремі розділи Конституції Єгипту присвячені правовому статусу адвокатури (розділ 5) і помічникам судової влади: судовим експертам, криміналістичним медичним експертам та публічним нотаріусам (розділ 7). Як правило, судова система регулюється *самостійними законами про судоустрій*. Так, ними можуть бути:

(1) єдині акти, що визначають статус усіх судових органів держави, наприклад Кодекс судоустрою Франції 1978 р.

Своєрідністю характеризується законодавство Гонконгу, де всі закони країни зібрані в єдиний Звід законів Гонконгу, і кожному нормативному акту відповідає розділ у Зводі законів. До законів про суди належать: (1) Ордонанс про Апеляційний суд останньої інстанції 1997 р. (*Hong Kong Court of Final Appeal Ordinance – Cap. 484*); (2) Ордонанс про Високий суд 1997 р. (*High Court Ordinance – Cap. 4*); (3) Ордонанс про окружні суди 2013 р. (*District Court Ordinance – Cap. 336*); (4) Ордонанс про магістратські суди 1997 р. (*Magistrates Ordinance – Cap. 227*);

(2) різні закони, кожен з яких присвячено тій чи іншій окремій судовій системі, наприклад судам загальної юрисдикції або судам із трудових справ (Німеччина);

(3) різні акти, кожен з яких присвячено окремому ланцюгу судової системи, наприклад Закон про Верховний суд або закони про місцеві суди (Великобританія);

(4) цивільні процесуальні кодекси (в континентальних правових системах);

(5) правила судочинства (США), які за юридичною природою є результатом делегування законодавства [2, с. 48].

Цивільний процесуальний кодекс (далі – ЦПК) є основним джерелом норм цивільного процесуального права в країнах романо-германської правової сім'ї, оскільки містить норми, що визначають завдання і принципи цивільного процесу, положення загальної частини статичного характеру, а також розгорнуті процесуальні регламенти, що відображають динаміку діяльності суду та інших учасників судочинства.

Так, ЦПК Франції, який складається з п'яти книг, регулює питання судочинства щодо розгляду приватноправових справ, у тому числі розгляд справ у судах спеціальної

юрисдикції. Крім того, до джерел цивільного процесуального права Франції відносять Закон про правову допомогу малозабезпеченим 1991 р., Закон про реформу деяких судових та юридичних професій 1990 р., Закон про судових експертів 1971 р., а також низку декретів, що регулюють розмір мита і тарифів, які стягують судові виконавці, судові секретарі, нотаріуси.

ЦПК Німеччини, що складається з 10 книг, також доповнюється іншими законами, які є джерелами цивільного процесуального права. Аналогічна ситуація і в більшості інших держав, наприклад: ЦПК Латвії і Закон Латвії «Про судову систему» від 15 грудня 1992 р., ЦПК Литви і Закон Литви «Про судову систему» від 31 травня 1994 р., ЦПК Нідерландів 1838 р. і Закон Нідерландів «Про склад судів і організацію судової системи» від 18 квітня 1827 р. і т.п.

У країнах загального права закон також виступає джерелом права. Так, у США специфіка джерел цивільного процесу пов'язана з федеральним устроєм країни. До федеральних джерел, зокрема, належить Звід законів США, де в розділі 28 «Судоустрій та судочинство» містяться норми щодо судоустрою та найважливіші положення судочинства. Цей розділ складається із шести частин: судова система, Міністерство юстиції, посадові особи та службові особи суду, підвідомчість та підсудність, процес, а також особливі процедури.

Федеральні правила цивільного процесу для районних судів Сполучених Штатів 1937 р. є, так би мовити, процесуальним кодексом, який регулює розгляд цивільних справ у федеральних судах першої інстанції. Офіційним додатком до правил є зразки судових документів.

Інші федеральні суди мають свої правила провадження, зокрема Федеральні правила апеляційного провадження 1967 р., Правила процедури Верховного суду 1989 р., Правила процедури суду США за федеральними позовами 1992 р.

Система джерел права штатів у цілому аналогічна системі джерел федерального права.

В Англії, США, як і у всіх інших країнах, юридична система котрих створювалася на підставі англосаксонського загального права, до джерел цивільного процесуального права належить *делеговане законодавство*, що є комплексом норм, наказів, розпоряджень, підзаконних актів органів, яким парламент делегував спеціальні повноваження на видання цих актів.

Різновидом делегованого законодавства є судові правила, які приймаються Комітетами із судових правил для встановлення процедур у різних судах на підставі Акта про Верховний Суд 1981 р., Акта про суди графств 1984 р., Акта про мирові суди 1980 р.

У Гонконгу, Малайзії, Сінгапурі, Філіппінах в якості цивільних процесуальних кодексів виступають підзаконні акти – правила судочинства, які створюються і затверджуються вищими судами країни. Так, у Гонконзі це (1) Правила Апеляційного суду Гонконгу останньої інстанції 1997 р., (2) Правила Високого суду 1997 р., (3) Правила Окружного суду 2000 р., (4) Правила і форми магістратських судів 1997 р. У Малайзії – (1) Правила судів Малайзії 2012 р. (*Rules of Courts 2012*), (2) Правила Федерального суду 1995 р. (*Rules of the Federal Court 1995*), (3) Правила Апеляційного суду 1994 р. (*Rules of the Court of Appeal 1994*), (4) Правила спеціалізованих судів 1994 р. (*Rules of the Special Court 1994*).

Переваги делегованого законодавства полягають у тому, що воно дає можливість швидко приймати, змінювати постанови, як правило, без подання їх на затвердження парламентом. Недоліки – в тому, що воно виводить частину законодавчого процесу за межі прямого контролю демократично обраних представників народу і передає її в руки чиновників уряду [3, с. 169].

Джерелом цивільного судочинства є *міжнародна угода (договір)* між суб'єктами міжнародного права про встановлення принципів і норм у сфері цивільного судо-

чинства, що мають обов'язковий характер для договірних держав.

Прикладом таких угод можуть бути Гаагська Конвенція з питань цивільного процесу (1954 р.), Гаагська угода (1958 р.) з визнання і виконання рішень з аліментних зобов'язань, Конвенція про збирання за кордоном доказів по цивільних і торговельних справах (1970 р.), а також міжнародні договори зі спеціальних питань – різноманітні двосторонні й багатосторонні угоди про правову допомогу.

Окреме місце серед міжнародних угод займає Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

На відміну від країн романо-германської правової сім'ї, де основним джерелом права є введені у дію закон, у країнах англосаксонської правової сім'ї основним джерелом права є норма, яка сформульована суддями і виражена в судових прецедентах.

Судовий прецедент – це принцип, на основі якого ухвалене рішення в конкретній справі, що є обов'язковим для суду тієї самої або нижчої інстанції при вирішенні в майбутньому всіх аналогічних справ або виступає зразком тлумачення закону [4, с. 183]. Суть доктрини судового прецеденту зводиться до того, що нижчі суди зобов'язані при розгляді справ використовувати судові рішення вищих судових інстанцій, винесені по аналогічним даній справі. При цьому вони використовують не все рішення, а тільки частину, яка зветься *ratio decidendi*. Саме ця частина рішення і є правовою нормою і судовим прецедентом [5; 6].

Англійська система прецедентів має ієрархію: зокрема, виділяють два види прецедентів: (а) зобов'язуючі (створюються рішеннями вищих судів, обов'язкові для всіх нижчих судів, які повинні керуватися такими прецедентами при ухваленні власних рішень); (б) переконливі (вони не можуть служити прямою вказівкою всім нижчестоящим судам, але по можливості вони враховуються в інтересах забезпечення однаковості правозастосовчої практики в рамках всієї системи права).

Таким чином, традиційно у правовій системі Великої Британії прецедент розглядається, «з одного боку, як акт, стосовно якого раніше прийняті вищими судовими інстанціями держави рішення мали характер «правоположень» і слугують правовим підґрунтям для його формування і функціонування, а з іншого – як акт, що надав «єднальну» дію на всі подальші рішення, що співвідносяться з ним».

У правовій системі Австралії судовий прецедент теж є важливим джерелом права, але при цьому увага акцентується на тому, що те, з чого складається «звичайне право», є «не лише і не стільки рішення у конкретній справі, скільки принципи, на основі яких ці ухвали виносяться».

У правовій доктрині Австралії виділяють такі види прецедентів: (а) обов'язкові (*binding*), тобто судові рішення судів, що існують у межах однієї судової ієрархії і є обов'язковими для нижчестоящих судів; (б) декларативні (*declaratory*) прецеденти – це рішення, які прийняті відповідально до судової практики, що склалася, і які підтверджують вже існуючі прецеденти; (в) що створюють нове правило (*original* або *first impression*), тобто судові рішення, які виносяться з питань, за якими судова практика відсутня; (г) прецеденти «переконуючої сили» (*persuasive*), до них відносять, серед іншого, рішення нижчих судів, іноземних судів; (д) прецеденти «за замовчуванням» (*precedent sub silentio*) – це питання, які напряду не піднімалися в суді, але рішення по яких, присутні в судовому рішенні [7, с. 14].

У країнах романо-германського права історично склалися вельми суперечливі традиції, що дозволяють в одних країнах досить широко використовувати прецедент як джерело права поряд з іншими джерелами права, а в інших – навпаки, що забороняли його застосування.

Ситуація, за якої прецедент, що є результатом правотворчої діяльності судів, законодавчо не закріплюється і не забезпечується, іншими словами, що формально не ви-

знається, а фактично існує і застосовується, практикується в Італії, Норвегії, Фінляндії, Швеції, Голландії та в інших країнах романо-германського права.

Останніми роками існує тенденція впливу прецедентного права і в країнах континентального права. Так, у Турції постанови вищих судових інстанцій можуть виступати джерелом права, якщо вони стосуються відносин, що не врегульовані законодавством [8, с. 13, 14].

Отже, в країнах континентальної правової сім'ї відбувається відхід від принципу визнання нормативно-правового акта в якості єдиного джерела права в силу того, що зміни, що вносяться в систему права при прийнятті законів, не завжди встигають за швидким розвитком правової дійсності, а судовий прецедент (але не судова практика в цілому) – гнучкий механізм у заповненні таких прогалин; він також служить основним засобом при тлумаченні законів, щоб уникнути зайвої зарегламентованості суспільних відносин.

Слід звернути увагу на те, що прецедентне право є частиною судової практики, але не вся судова практика носить прецедентний характер, тому судова практика може займати самостійне місце серед джерел цивільного процесуального права.

Судова практика – це цілеспрямована діяльність суб'єктів судової системи держави зі здійснення правосуддя і сформований на її основі результат у формі правових приписів (правових позицій), які надолжують, доповнюють або замінюють у зв'язку з дефективністю (наявністю прогалин) норм, що регулюють суспільні відносини при розгляді конкретних категорій справ.

У питанні про судову практику як джерело романо-германського права позиція доктрини вельми суперечлива. Незважаючи на це, можна зробити висновок про можливість віднесення судової практики до числа допоміжних джерел процесуального права.

Судова практика зіграла важливу роль у розвитку французького права, а сучасна законодавча практика ще ширше відкриває їй шлях для правотворчості у вигляді індивідуальних і загальних норм. Суддя, хоча він і не зобов'язаний жорстко слідувати існуючій практиці і зберігає певною мірою свободу рішення, все ж перебуває під сильним впливом авторитету попередніх судових рішень.

У пострадянських країнах активно використовуються постанови пленумів вищих судових органів, які мають рекомендований характер.

До системи джерел цивільного процесуального права слід віднести і **загальні принципи права**, що розуміються як положення (правила) об'єктивного права, які можуть втілюватися, а можуть і не втілюватися в законодавстві, але обов'язково застосовуються в судовій практиці і мають достатньо загальний характер.

У ряді держав романо-германської правової сім'ї загальні принципи права прямо закріплені в законі як джерела права. Так, наприклад, право звертатися до загальних принципів права у разі прогалин у законодавстві приписується судді в цивільних кодексах Австрії, Греції, Іспанії, Італії, Єгипту [9, с. 174].

У європейському праві спостерігається тенденція до розширення сфери застосування принципів права. Вона пояснюється тим, що у Франції, наприклад, загальні принципи права розглядаються сьогодні як якесь вище право, своєрідний аналог природного права. тому вони застосовуються не тільки при прогалинах у праві, але й при здійсненні конституційного контролю, на їх основі можливе також доповнення і реформування законодавства. Аналогічний підхід у ФРН, де надпозитивна справедливість є основою для вирішення справи не тільки при прогалинах, але й у тих випадках, коли буквальне тлумачення норм закону призводить до неприйняттого рішення, наприклад йде врозріз із намірами законодавця [10, с. 278].

Правова доктрина зазвичай розглядається як система ідей і поглядів вчених-юристів, коментарі окремих

законів тощо. У системі джерел як романо-германського, так і англо-американського права вона не визнається джерелом цивільного процесуального права у формально-юридичному значенні, але розглядається як неформальне авторитетне джерело, що здійснює значний вплив на право.

Саме доктрина забезпечує синтез права, його критику, виявлення прогалин у праві, а також сприяє різними способами розробці законодавства. При цьому нерідко підкреслюється, що доктрина не може породжувати норми права, а може лише доводити їх існування. У будь-якому разі доктрина належить не до первинних, а до вторинних джерел права [11, с. 105].

На відміну від континентального й англо-американського права доктрина відіграє вельми важливу роль у

якості джерел права в правових системах релігійного та традиційного типу, в тому числі й у правозастосовній діяльності під час відправлення правосуддя.

Висновки: (1) поглиблення контактів між державами, врахування нових суспільних умов і потреб, а також урахування концептів сучасного процесуального законодавства зарубіжних держав дозволяє нам змоделювати загальну систему джерел цивільного процесуального права, яку складають нормативно-правові акти, судова практика, судовий прецедент, загальні принципи права та судова доктрина; (2) єдиної класифікації джерел цивільного процесуального права зарубіжних країн не існує, тому можна використати класифікацію джерел права, що запропонована у загальній теорії права: (а) на письмові й неписьмові; (б) на прямі й непрямі; (в) на офіційні й неофіційні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: монографія. – Харків: Вид-во ФІНН, 2011. – 430 с.
2. Міжнародний цивільний процес України: навч. посібн. / за ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.; КНТ, 2010. – 328 с.
3. Михеєнко М. М. та ін. Порівняльне судове право: підручник. – К.: Либідь, 1993. – 328 с.
4. Загальна теорія держави і права: підручник; за ред. М. М. Цвіка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2009. – 572 с.
5. Загайнова С. К. Судебный прецедент: историко-правовой аспект: автореф. диссер. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. – Екатеринбург, 1999 – 22 с.
6. Власова Т. В. Прецедентное право Англии: теоретико-сравнительный анализ: автореф. диссер. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. – М., 2002 – 22 с.
7. Вахтинская Е. М. Основные черты гражданского процесса Австралии: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук: 12.00.15. – М., 2013. – 24 с.
8. Guriz A. Sources of Turkish Law // Introduction to Turkish Law / Ed. by T. Ansay, D. Wallace. – Alphen; L., 2005. – P. 13, 14.
9. Теория права и государства: учебник для вузов; под ред. проф. Г. Н. Манова. – М.: Издательство БЕК, 1995. – 284 с.
10. Проблемы общей теории права и государства: учебник для вузов; под общ. ред. В. С. Нерсесянца. – М.: Норма, 2006. – 832 с.
11. Порівняльне правознавство: підручник; за заг. ред. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2012. – 272 с.

УДК 347.4

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ДОГОВОРУ ПРО ЗАМОВЛЕННЯ НАДАННЯ РИТУАЛЬНИХ ПОСЛУГ ПІСЛЯ СВОЄЇ СМЕРТІ

Гунда А.О.,

аспірант кафедри цивільного права

Юридичний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Стаття присвячена висвітленню та з'ясуванню особливостей договору про замовлення надання ритуальних послуг після своєї смерті. Проводячи дослідження, автор з'ясовує різні варіанти конструкції даного різновиду договору. Також, за результатами дослідження запропоновано авторське визначення договору про замовлення надання ритуальних послуг після своєї смерті та встановлено його особливості.

Ключові слова: ритуальні послуги, договір про надання ритуальних послуг, кредитор, боржник, правонаступництво, цесія.

Gunda A.A. / НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОЙ ПРИРОДЫ ДОГОВОРА ЗАКАЗА ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ РИТУАЛЬНЫХ УСЛУГ ПОСЛЕ СВОЕЙ СМЕРТИ / Юридический институт Прикарпатского национального университета им. Василия Стефаника, Украина

Статья посвящена освещению и выяснению особенностей договора о заказе предоставления ритуальных услуг после своей смерти. Проводя исследование, автор выясняет различные варианты конструкции данного договора. Также, по результатам исследования предложено авторское определение договора о заказе предоставления ритуальных услуг после своей смерти и установлены его особенности.

Ключевые слова: ритуальные услуги, договор о предоставлении ритуальных услуг, кредитор, должник, правопреемство, цессия.

Gunda A.O. / SOME QUESTIONS LEGAL OF NATURE ON CONTRACT ORDERS GRANTING OF RITUAL SERVICES AFTER THE DEATH / Law Institute Precarpathian National University name Vasyl Stefanik, Ukraine

The article is devoted to elucidation and features of the agreement on granting of ritual services order after death. Despite of the fact that there is a tradition in many countries, in Ukraine the practice of such treaties is only beginning to emerge.

The peculiarity of the Treaty on orders providing of ritual services after his death is that the customer under such contract is obligated to pay the agreed amount, and the Contractor shall provide a range of ritual services in accordance with specified list after the death of the customer. The effects of such a contract usually starts from the date of the customer the full amount of the contract and performance under the contract begins with the onset of the fact of death of the customer.

In this article the author explores construction contract to provide of ritual services, and notes that such an agreement may be negotiated as: bilateral (with subsequent replacement party liability), contract in favor of third person (with a clear indication that a person has the right to claim), contract with a plurality of sides as passive and active.

Also, the results of research the author's definition of contract demand granting of ritual services and established after the death of its features. Thus the term «agreement on granting of ritual services order after his death» by agreement of the parties, understand by which customer orders and pays for the organization of funeral, burial of and/or arranging the burial only after his death, and service provider undertakes to provide after death customer within the specified period by agreement ritual services.